

ÚJ ORMÁNYOSALKATÚ-BOGÁRFAJOK A BAKONYBAN (COLEOPTERA, CURCULIONOIDEA)

PODLUSSÁNY ATTILA¹ & KUTASI CSABA²

¹Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, 1088, Baross út 13.
podlussany@zoo.nhms.hu

²Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc, 8420, Rákóczi tér 3-5.
entomologia@bakonymuseum.koznet.hu

PODLUSSÁNY, A. & KUTASI, CS.: *New Curculionoidea beetles from the Bakony Mountains (West Hungary)*

Abstract: Ten Curculionidae species belonging to 3 families are reported from the Bakony Mts. for the first time. A total of 1 Urodontidae: *Bruchela conformis* (Suffrian, 1845), 8 Curculionidae: *Aulacobaris gudenusi* (Schultze, 1901), *Cionus ganglbaueri* Wingelmüller, 1914, *Otiorhynchus (Amosilnus) reichei* Stierlin, 1861, *Barypeithes (Exomias) paratenex*, *Melanobaris morio* (Boheman, 1844), *Miarus simplex* Solari, 1947, *Brachysomus (Brachysomus) subnudus* (Seidlitz, 1808), *Phrydiuchus augusti* Colonnelli, 2003 and 1 Scolytidae: *Xylosandrus germanus* (Blandford, 1894) are new for the fauna of the Bakony Mountains.

Keywords: Curculionidae, Urodontidae, Scolytidae, new species, Bakony Mountains

Bevezetés

A Bakony változatos élőhelyeinek rovar-tani feltárása az 1962-ben indult, „A Bakony természeti képe” kutatási programmal vett lendületet, és azóta is számos rovarász végez faunisztikai vizsgálatokat a hegységben és környékén. A Bakony-kutatók által végzett munkát jól mutatja, hogy napjainkban a Bakonyi Természettudományi Múzeum rovargyűjteménye meghaladta a negyedmilliós egyedszámot. A sokrétű vizsgálatok során elért eredmények a múzeum évkönyveiben szakcikkek formájában látnak napvilágot, egyes csoportokról pedig összességő kiadványok születnek.

Irodalmi áttekintés

A Curculionidae családsorozat 11 családot foglal magába (Anthribidae, Urodontidae, Nemonychidae, Attelabidae, Rhynchitidae, Apionidae, Nanophyidae, Brachyceridae, Curculionidae, Scolytidae, Platypodidae). Ezek közül hat család Bakonyi előfordulásainak alapvetése már elkészült.

A Nemonychidae (Ászelény-félék), a Rhynchitidae (Eszelényfélék) és az Attelabidae (levélsodró-félék) családok 1984-ben (PODLUSSÁNY 1984), az Apionidae (Cickányormányos-félék) család alapvetése pedig 1988-ban jelent meg (PODLUSSÁNY 1988). A Brachyceridae (ragyásormányos-félék) és a Curculionidae (ormányosbogár-félék) családokról a Bakony Természettudományi Kutatásainak Eredményei 30. kötetében, a Bakony ormányosbogár-faunája címmel készült dolgozat (PODLUSSÁNY 2007). A Bakonyi Természettudományi Múzeum gyűjteményeinek publikálása során 9 Anthribidae (orrosbogárfélék) és 3 Urodontidae (rezedabogárfélék) fajt közöltek a Bakonyból (GYÖRGY 2008).

A Nanophyidae (füzényormányos-félék), a Scolytidae (szűfélék) és a Platypodidae (hosszúlábúszú-félék) családokba tartozó fajok gyűjteményi példányait is Podlussány Attila határozza, de ezekből a családokból még nem készült összegző publikáció.

Anyag és módszer

A Bakony ormányosbogár-faunáját összefoglaló kiadvány (PODLUSSÁNY 2007) óta a szerzőkön kívül Jifí Krátky cseh bogarász gyűjtött intenzíven ormányosbogarakat a Bakonyban (KRÁTKÝ & PODLUSSÁNY 2008). A Porván (2008) és Szentbékállán (2009) megrendezett Biodiverzitás Napok keretében is eredményes gyűjtések folytak (PODLUSSÁNY 2010). Ezen alkalmakkor gyűjtött ormányosbogarak között is akadtak a Bakony faunájára újjak.

Eredmények

Az utóbbi évek gyűjtései során, a Bakony faunájára 10 új ormányosalkatú bogarat sikerült kimutatnunk. Ezek közül egy faj az Urodontidae, 8 faj a Curculionidae, egy faj pedig a Scolytidae családba tartozik. Az eredmények nyomán az eddigi 597 helyett (PODLUSSÁNY 2007) immár 605 ormányosbogár fajt ismerünk a Bakonyból. Az új fajok listáját és rövid jellemzésüket az alábbiakban adjuk meg:

URODONTIDAE

Bruchela conformis (Suffrian, 1845) – *tar rezedabogár*[= *Urodon conformis* (Suffrian, 1845)] – Hajmáskér, 2005. 06. 11., leg. J. Krátky; Veszprém, 2005. 06. 11., leg. J. Krátky
Elterjedése Közép-Európa. Tápnövénye a sárga rezedá (*Reseda luteola* L.).

CURCULIONIDAE

Aulacobaris gudenusi (Schultze, 1901) – *kék zomborbáris* – Bodajk: Borz-hegy, 2007. 05. 10., leg. Kutasi Csaba.

Elterjedése Közép-Európa. Tápnövénye a repenyő (*Rapistrum perenne* (L.) All.), a violás repcsény (*Erisimum cheiranthoides* L.), a fehér vadrepce (*Sinapis alba* L.) és a magas zombor (*Sisymbrium strictissimum* L.).

Cionus ganglbaueri Wingelmüller, 1914 – *fekete gömbormányos* – Szentbékállá, Fekete-hegy, 2010. 04. 24., leg. Rozner György.

Közép-Európai elterjedésű faj. Tápnövényei a fekete ökörfarkkóró (*Verbascum nigrum* L.) és a csilláros ökörfarkkóró (*Verbascum lychnitis* L.).

Otiorhynchus (Amosilnus) reichei Stierlin, 1861 – *Reiche-gyalogormányos* – Várpalota: Vár-völgy, 2008. 09. 09 – 10. 10. tcs, leg. Kutasi Csaba.

Elterjedése Közép- és Kelet-Európa. Tápnövénye ismeretlen.

Barypeithes (Exomias) paratenex Fremuth – *parány mohaormányos* – Bakonybél, 2005. 06. 12., leg. J. Krátky.

Elterjedése Ausztria és Nyugat-Magyarország. Életmódja ismeretlen.

Melanobaris morio (Boheman, 1844) – *vöröscsapú báris* [= *Baris morio* (Boheman, 1844)] – Hajmáskér, 2005. 05. 13., leg. J. Krátky; Veszprém, 2005. 05. 13., leg. J. Krátky

Elterjedése Európa, Elő-Ázsia és Észak-Afrika. Tápnövénye a sárga rezeda (*Reseda luteola* L.).

Miarus simplex Solari, 1947 – *nagy harangvirág-ormányos* – Tihany, 1939. 06. 04. leg. Jaczó

Tihany: Apáti-tető, 2000. 05.18-26., tcs, leg. Szél Győző; Öskü, 1951. 06. 01-05., leg. Székessy Vilmos

Elterjedése Magyarország és Románia. Tápnövénye ismeretlen.

Brachysomus (Brachysomus) subnudus (Seidlitz, 1808) – *csupasz gyepormányos* – Keszthelyi-hg. 1961. 04. 21., leg. Juhász Csaba; Köveskál: Fekete-hegy, Bika-tó, 2009. 06. 26-27., rostálás, leg. Podlussány Attila.

Elterjedése Közép- és Kelet-Európa. Nálunk a Kőszegi-hegységben gyűjthető. Életmódja és tápnövénye ismeretlen.

Phrydiuchus augusti Colonnelli, 2003 – *kis zsályaormányos* [= *Phrydiuchus speiseri* (Schultze, 1897)] – Hajmáskér: Aszó-völgy, völgytalp, tcs., 2009. 07. 22., leg. Kutasi Csaba.

Kelet-Európai elterjedésű faj. Tápnövénye a ligeti zsálya (*Salvia nemorosa* L.).

SCOLYTIDAE

Xylosandrus germanus (Blandford, 1894) – *német szú* – Bakonyszücs, Kőris-hegy, 2008. 05. 30., leg. Kutasi Csaba & Podlussány Attila.

Elterjedése Ázsia, a fajt behurcolták Észak-Amerikába és Európába is. Hazánkból először Baranya megyéből közölték 2007-ben (LAKATOS & KAJIMURA 2007). Baranya megyében, Soproni hegységben és a Magas-Bakonyban gyűjtöttük. Tápnövényei a közönséges bükk (*Fagus sylvatica* L.), a korai juhar (*Acer platanoides* L.), a hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus* L.), a mézgás éger (*Alnus glutinosa* (L.) Gärtn.), a gyertyán (*Carpinus betulus* L.), a közönséges dió (*Juglans regia* L.), a meggyfa (*Prunus cerasus* L.), a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia* L.), a közönséges jegegyefenyő (*Abies alba* Mill.), a közönséges lucfenyő (*Picea abies* (L.) H. Karst.), a simafenyő (*Pinus strobus* L.), a tölgy (*Quercus*)-, a hárs (*Tilia*)- és a szil (*Ulmus*)-fajok.

Irodalom

- GYÖRGY, Z. (2008): A Bakonyi Természettudományi Múzeum bogárgyűjteménye: Chrysomelidae (Bruchinae), Anthribidae, Urodontidae (Coleoptera – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **25**: 81-87.
- KRÁTKÝ, J. & PODLUSSÁNY, A. (2008): New weevil species in the fauna of Hungary (Coleoptera: Curculionoidea) – Folia entomologica hungarica **69**: 185-188.
- LAKATOS, F. & KAJIMURA, H. (2007): Egy új szűfaj – *Xylosandrus germanus* (Blandford, 1894) – megjelenése hazánkban. – Növényvédelem **43**(8): 359-363.
- PODLUSSÁNY, A. (1984): A Bakony hegység áleszelény és eszelény faunája (Coleoptera: Rhinomaceridae, Attelabidae) – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **3**: 57-70.
- PODLUSSÁNY, A. (1988): A Bakony hegység cickányormányos faunája (Coleoptera: Apionidae). – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **7**: 75-100.
- PODLUSSÁNY, A. (2007): A Bakony ormányosbogár-faunája (Coleoptera: Brachyceridae, Curculionidae) – A Bakony természettudományi kutatásának eredményei **30** – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc: 224.
- PODLUSSÁNY, A. (2010): A porvai Biodiverzitás Napon gyűjtött ormányosalkatú bogarak (Coleoptera: Curculionoidea) – Folia Musei Historico-naturalis Bakonyiensis **27**: 105-111.

Received July 18, 2011

Accepted October 13, 2011